

رابطه‌ی بین عدالت آموزشی با فرسودگی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان

اعظم حیدرزاده: گروه پرستاری داخلی-جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

مه لقا دهقان: دکتری، آموزش پرستاری مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

پریسا شاه محمدی پور: گروه اطفال، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

زینب طاهری: کارشناس ارشد، آموزش پرستاری، شهرکرد، ایران

منصوره عزیززاده فروزی*: عضو هیأت علمی، گروه داخلی جراحی، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

چکیده: عدالت آموزشی، علاقه، انگیزه و حتی فرسودگی تحصیلی دانشجویان را تحت تأثیر قرار دهد و به موفقیت تحصیلی آنها کمک نماید، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۳ انجام شد. این پژوهش مقطعی از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه‌ی آماری در این مطالعه، کلیه‌ی دانشجویان علوم پزشکی کرمان تشکیل می‌دادند، که ۳۰۳ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه‌های عدالت آموزشی (شامل ۱۴ گویه در مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت)، فرسودگی تحصیلی (۱۵ گویه در سه حیطه‌ی خستگی تحصیلی (۵ گویه)، بی‌علاقه‌گی تحصیلی (۴ گویه) و ناکارآمدی تحصیلی (۶ گویه) و اخذ میانگین معدل بود. روایی پرسشنامه‌ها با نظر اساتید متخصص مورد بررسی قرار گرفت که مورد تأیید بود، همچنین ضریب آلفا کرونباخ پرسشنامه عدالت ۰/۸۶ و برای سه حیطه فرسودگی تحصیلی شامل خستگی، بی‌علاقه‌گی و ناکارآمدی تحصیلی ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ برآورده شده است. از آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون‌های تی مستقل، آزمون پست‌هاک (بنفرونیو دانت) و ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شد. نتایج نشان داد که میانگین نمره‌ی عدالت آموزشی و فرسودگی تحصیلی کمتر از میزان متوسط بوده است (میانگین \pm انحراف معیار) معدل واحدهای پژوهش (۱/۴۷ \pm ۱۶/۳۷) بود. همچنین ارتباط معناداری بین عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی وجود داشته است ($P = ۰/۰۲$)؛ ولی بین عدالت آموزشی با پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری مشاهده نشد ($P = ۰/۷۲$) عدالت آموزشی از جمله متغیرهایی است که می‌تواند بر میزان فرسودگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار باشد بنابراین ضرورت ایجاد فرصت‌هایی برای برقراری عدالت آموزشی از سوی استادان و مسؤولین دانشگاهی باید مدنظر قرار گیرد.

واژگان کلیدی: عدالت آموزشی، فرسودگی تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، دانشجویان علوم پزشکی.

*نویسنده‌ی مسؤؤل: عضو هیأت علمی، گروه داخلی جراحی، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

(Email: Forozy@gmail.com)

مقدمه

در محیط‌های تحصیلی و به ویژه در دانشگاه‌ها، وجود شرایط عادلانه و رعایت عدالت می‌تواند سبب انتقال حس ارزشمندی به دانشجویان گردد (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲)، علاوه بر این درک وجود عدالت، تردیدها و نگرانی‌های فرد را در مورد ضایع شدن حقوق و آزادی آنها برطرف می‌کند (گل پرور و همکاران، ۱۳۹۰). در بسیاری از شرایط، احساس ضایع شدن حقوق باعث ایجاد تردید و اضطراب در افراد می‌شود. اگر در چنین شرایطی افراد بازخوردهای حضور عدالت را تجربه نمایند با رهایی از تردید و اضطراب، ساده‌تر درگیر رفتارهای فراتر از نقش‌های رسمی دانشجویی می‌شوند (یوگیو و همکاران، ۲۰۱۳). عدالت به معنی دسترسی برابر و مساوی به همه امکانات آموزشی بدون در نظر گرفتن رشته‌ی تحصیلی، قومیت، جنسیت، مذهب، فرهنگ، معدل، اخلاق و رفتار دانشجوی، طرز لباس پوشیدن و نحوه‌ی آرایش، عوامل دموگرافیکی و شخصیتی می‌باشد؛ به طوری که همه‌ی دانشجویان در یک محیط از امکانات موجود برخوردار شوند تا زمینه برای رشد و شکوفایی استعدادها فراهم شود و افراد انگیزه‌ی کافی برای تلاش و تکاپو در راستای رسیدن به هدف راداشته باشند و بتوانند بعد از فارغ التحصیلی، کارایی و تبحر کافی در زمینه‌ی شغل آینده‌ی خود داشته باشند (ثناگو و همکاران، ۱۳۹۰). عدالت آموزشی یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد عدالت سازمانی است که می‌تواند زمینه‌ی بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح بالا فراهم آورد (صمدی و همکاران، ۱۳۹۱) و به حضور تعامل‌ها، رفتارها و شیوه‌های عملکرد مبتنی بر انصاف، برخورد یک دست و بدون جانب‌داری، راهنمایی متناسب با توانایی دانشجویان، رعایت عدالت در ارزیابی و ارائه امتیازها اشاره دارد. به منظور دستیابی به این نوع عدالت، مدیران مؤسسات آموزشی بایستی مبادرت به تغییر در ساختارها و عناصری نمایند که به این بی‌عدالتی‌ها دامن می‌زند. یکی از این عوامل مهم، مربوط به رفتار و باور استادان است که می‌توان با ایجاد دوره‌های آموزشی و تغییر دیدگاه‌ها و عملکرد آنان، به ایجاد برابری و عدالت آموزشی در کلاس کمک نمود (گل پرور، ۱۳۸۹)، بنابراین شناسایی عوامل تأثیرگذار بر عدالت آموزشی از اهمیت بسزایی برخوردار است که از جمله‌ی این عوامل می‌توان به فرسودگی تحصیلی اشاره کرد. مفهوم فرسودگی اولین بار در دهه‌ی ۷۷ میلادی در رابطه با گروه‌های کارایی که با هم تعامل دارند، مطرح گردید (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲). هر چند مطالب زیادی در

رابطه با فرسودگی در سازمان‌های کاری وجود دارد، اما بررسی این پدیده در میان دانش آموزان و دانشجویان شایان توجه است. فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان، احساس خستگی به دلیل تقاضاها و الزامات تحصیل (خستگی)، داشتن یک حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی فرد (بی‌علاقگی)، و احساس عدم شایستگی به عنوان یک دانشجو (کارآمدی پایین) اشاره دارد (رستمی و همکاران، ۱۳۹۳؛ کاپیر و همکاران، ۲۰۱۱؛ چرخابی و همکاران، ۱۳۹۲) و همچنین زمینه کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان و افزایش نگرانی آنان را نسبت به انجام اشتباه تکالیف موجب می‌گردد (ژانگ و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که فرسودگی تحصیلی از نظر ویژگی‌ها و پیامدها مشابه فرسودگی شغلی است (مونتا، ۲۰۱۱). افرادی که فرسودگی تحصیلی دارند معمولاً علائمی مانند بی‌علاقگی نسبت به مطالب درسی، عدم تمایل به حضور مستمر در کلاس، عدم مشارکت در فعالیت‌های کلاسی، غیبت‌های مکرر و احساس بی‌معنایی و بی‌کفایتی در فراگیری مطالب درسی را تجربه می‌کنند (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲؛ چرخابی و همکاران، ۱۳۹۲؛ دورا و همکاران، ۲۰۰۶). نیومن بیان می‌کند که فرسودگی تحصیلی به سه دلیل، یکی از مهم‌ترین زمینه‌های مطالعه در دانشگاه‌ها است که عبارتند از: (۱) فرسودگی تحصیلی دانشجویان ممکن است یک عامل کلیدی در فهم دامنه‌ی گسترده‌ای از رفتارهای دانشجویان در طول سال‌های تحصیلی آن‌ها باشد به عنوان مثال، انتخاب واحد و عملکرد تحصیلی. (۲) فرسودگی تحصیلی همچنین می‌تواند بر روابط آینده‌ی دانشجویان با دانشگاه تأثیرگذار باشد به عنوان مثال، تعهد به دانشکده و مشارکت‌های بالقوه به عنوان افراد فارغ التحصیل. (۳) پدیده‌ی فرسودگی دانشجویان می‌تواند بر قدرت جذب کلی دانشجویان در دانشگاه با ثبات نام حال و آینده‌ی دانشجویان جدید به واسطه‌ی پیامدهای بالقوه مؤثر باشد (نعامی، ۱۳۸۹)، بنابراین، کاهش فرسودگی تحصیلی می‌تواند منجر به بهبود پیشرفت تحصیلی و انگیزه‌ی یادگیری در دانشجویان گردد (یانگ، ۲۰۰۴). در هر حرفه و تخصصی پیشرفت تحصیلی از عوامل پیش‌بینی کننده‌ی موفقیت و ارتقاء می‌باشد (اکبری، ۱۳۹۳). تربیت نیروهای خلاق و مؤثر یکی از دلایل مهم توسعه در کشورهای پیشرفته جهان است. دانشجویان، نیروهای انسانی برگزیده و سازندگان فردای کشور هستند؛ و موفقیت تحصیلی آنها از جمله اهداف اساسی برنامه‌های آموزشی است. دانشجویان به واسطه‌ی موفقیت در تحصیل می‌توانند به

آموزشی با فرسودگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۳ انجام شد. جامعه‌ی این مطالعه را دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در جنوب شرق ایران که متشکل از کلیه‌ی رشته‌های مرتبط با علوم پزشکی بود، تشکیل داد. جامعه‌ی پژوهش در مجموع ۵۲۸۰ نفر بود بر اساس مطالعه‌ی مقدماتی و با در نظر گرفتن انحراف معیار بر اساس مطالعه‌ی یوگبو (Ugwu) و همکاران در سال ۲۰۱۳، ۱۳/۳۲ و سطح معناداری ۹۵ درصد تعداد ۳۰۳ نفر از دانشجویان گروه‌های علوم پزشکی با استفاده از فرمول حجم نمونه تعیین گردید.

$$n = \frac{Z^2 \times S^2}{d^2}$$

پژوهشگر بعد از مراجعه به آموزش هر دانشکده و تعیین حجم جامعه در هر دانشکده با نسبت‌گیری، تعداد نمونه از هر دانشکده را مشخص می‌کند. پرسشنامه‌ها در محیط دانشکده و خوابگاه‌ها به صورت تصادفی و بعد از کسب رضایت از آنها در اختیار دانشجویان قرار داده شد. در این مطالعه به منظور دستیابی به اهداف پژوهش از پرسشنامه‌ی متشکل از ۴ بخش؛ مشخصات دموگرافیک پرسشنامه‌ی عدالت آموزشی، فرسودگی تحصیلی و اخذ میانگین معدل استفاده شد. خصوصیات دموگرافیک: این پرسشنامه، حاوی سؤالاتی از قبیل سن، جنس، وضعیت تأهل، میانگین معدل، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، تعداد ترم‌های مشروط شده و... بود. پرسشنامه‌ی عدالت آموزشی شامل ۱۴ گویه در مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) می‌باشد. این پرسشنامه، برای فرهنگ بومی دانشگاه‌های ایران طراحی شده است. در این پرسشنامه، حداکثر نمره‌ی ۹۸ (بیشترین میزان عدالت آموزشی)، میانگین ۵۶ و حداقل نمره‌ی ۱۴ (کمترین میزان عدالت آموزشی) است. پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفا کرونباخ ۰/۸۶ در مطالعه‌ی مرزوقی و همکاران در سال ۱۳۹۱ به دست آمده است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲). پرسشنامه‌ی فرسودگی تحصیلی توسط برسو (Berso) و همکاران (به نقل از مرزوقی) استفاده شده است که دارای ۱۵ گویه در سه حیطه‌ی فرسودگی تحصیلی از جمله خستگی تحصیلی (۵ گویه)، بی‌علاقه‌گی تحصیلی (۴ گویه) و ناکارآمدی تحصیلی (۶ گویه) را می‌سنجد و با روش درجه بندی لیکرت ۵ درجه‌ای درجه بندی شده است. (کاملاً موافقم ۵ و کاملاً مخالفم ۱). حداکثر نمره‌ی

موقعیتی دست یابند که از حداکثر نیروی درونی و بیرونی خود برای دستیابی به اهداف آموزشی عالی استفاده نموده و شرایط لازم برای زندگی اجتماعی موفق را کسب کنند. اما در صورت عدم موفقیت در تحصیل، مشکلات فردی و اجتماعی زیادی ایجاد شده و امکان دستیابی به اهداف کم می‌شود؛ کیفیت همیشه برای دانشگاه‌ها مهم بوده و از شاخص‌های مهم کیفی و کمی پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. لذا بررسی عوامل و فرایندهای مرتبط با آن ضروری و همواره مورد توجه بوده است (طیبی، ۱۳۹۲). پژوهش‌های مختلفی به بررسی عدالت آموزشی در دانشگاه‌ها پرداخته‌اند که برای نمونه مرزوقی و همکاران در مطالعه‌ی خود که با هدف بررسی ارتباط بین عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که تفاوت معناداری بین آموزش زنان و مردان وجود ندارد. همچنین بین دانشجویان زن و مرد از نظر سطح فرسودگی تحصیلی تفاوت معناداری مشاهده نشد. به علاوه یافته‌ها نشان داد که بهبود عدالت آموزشی موجب کاهش فرسودگی تحصیلی در ابعاد مختلف (خستگی هیجانی، بی‌علاقه‌گی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی) می‌گردد (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲). فرسودگی تحصیلی نه تنها می‌تواند در سرنوشت علمی دانشجویان تأثیر داشته باشد، بلکه افزایش آن می‌تواند به سلامت روحی دانشجویان آسیب رساند و آنان را با ناکامی‌های مختلفی در دوران تحصیل و یا پس از آن در زندگی شخصی و حرفه‌ای مواجه کند. در حالی که با بهبود شرایط تحصیلی از جمله ایجاد عدالت آموزشی می‌توان از فرسودگی تحصیلی دانشجویان جلوگیری به عمل آورد و زمینه‌ی رشد مهارت و بالندگی در عرصه‌های مختلف عملی و پیشرفت تحصیلی آنها را فراهم نمود. بنابراین، ضروری است که این موضوع مورد توجه قرار گیرد و بر روی آن تحقیقات فراوانی انجام شود تا ضمن شناسایی عوامل مؤثر بر آن، راه‌های مقابله با فرسودگی تحصیلی دانشجویان نیز مدنظر قرار گیرد؛ مقوله‌ای که می‌تواند بستر و مسیر تحقق اهداف نظام‌های آموزشی و دانشگاهی را به خوبی فراهم آورد. از این رو، بنابر اهمیت موضوع، پژوهش حاضر نیز به بررسی رابطه‌ی عدالت آموزشی و با فرسودگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی کرمان انجام گرفت.

روش کار

این پژوهش مطالعه‌ای مقطعی از نوع توصیفی همبستگی است که با هدف تعیین ارتباط بین عدالت

با توجه به نتایج تحلیل داده‌ها، نمره‌ی عدالت آموزشی با نمره‌ی پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری نداشت ($P = ۰/۷۲$)، اما با نمره‌ی فرسودگی تحصیلی ارتباط معناداری وجود داشت ($P = ۰/۰۲$). همچنین نمره‌ی عدالت آموزشی با خرده مقیاس ناکارآمدی تحصیلی ارتباط غیرمستقیم معناداری داشت. به عبارتی با افزایش عدالت آموزشی فرسودگی تحصیلی کاهش می‌یافت (جدول ۲).

جدول شماره ۲- ارتباط عدالت آموزشی با پیشرفت تحصیلی

و فرسودگی تحصیلی ($n = ۳۰۳$)

متغیرها	پیشرفت تحصیلی (معدل)	فرسودگی تحصیلی		
		نمره کل	خرده مقیاس	خرده مقیاس
		خرده مقیاس	خرده مقیاس	ناکارآمدی تحصیلی
		خستگی تحصیلی	بی-علاقگی تحصیلی	
عدالت آموزشی	$R = ۰/۰۲۱$ $P = ۰/۷۲$	$R = ۰/۰۱۲$ $P = ۰/۰۲$	$R = ۰/۰۱$ $P = ۰/۷۷$	$R = ۰/۰۳۵$ $P = ۰/۵۴$

ت: با توجه به پیروی داده‌ها از توزیع نرمال از آزمون پیرسون استفاده شد.
پ: با توجه به عدم پیروی داده‌ها از توزیع نرمال از آزمون اسپیرمن استفاده شد.

با توجه به نتایج تحلیل داده‌ها پیشرفت تحصیلی دانشجویان در گروه سنی مختلف متفاوت بود. به عبارتی با افزایش سن، معدل دانشجویان افزایش می‌یافت. آزمون پست هاک (بنفرونی) نشان داد که اختلاف معدل دانشجویان دارای سن بالاتر از ۲۶ سال به طور معناداری از دانشجویان سنین ۱۸ تا ۲۲ سال ($P = ۰/۰۰۴$) و دانشجویان سنین ۲۳ تا ۲۶ سال ($P = ۰/۰۲$) بیشتر بود. همچنین نتایج آنالیز واریانس نشان داد که پیشرفت تحصیلی در مقاطع مختلف تحصیلی به طور معناداری متفاوت است ($P = ۰/۰۰۰$). آزمون پست هاک (دانت) نشان داد که دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد نسبت به دانشجویان کارشناسی ($P = ۰/۰۰۰$) و سایر مقاطع ($P = ۰/۰۰۲$) پیشرفت تحصیلی بهتری داشتند (جدول ۳).

پرسشنامه ۷۵ (بیشترین فرسودگی تحصیلی)، میانگین ۴۵ و حداقل نمره‌ی ۱۵ (کمترین فرسودگی تحصیلی) است. روایی و پایایی پرسشنامه توسط مرزوقی و همکاران در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت که از روایی خوبی برخوردار بوده و ضریب پایایی برای سه حیطه ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۵. برآورد گردیده است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین برای بررسی پیشرفت تحصیلی از میانگین معدل دانشجویان استفاده می‌شود. اطلاعات پس از جمع‌آوری وارد نرم افزار SPSS با نسخه ۱۸ گردید و سپس از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی (میانگین و انحراف معیار)، آنالیز واریانسیک طرفه و آزمون‌های تیمستقل، آزمون پست هاک (بنفرونیو دانت) و ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که در مجموع کلیه‌ی شرکت کنندگان پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. میانگین سنی واحدهای پژوهش ($۴/۶۵ \pm ۲۴/۸۷$) کمتر از نیمی از واحدهای پژوهش مرد بودند و بیش از ۷۰ درصد واحدهای پژوهش مجرد بودند. نزدیک به نیمی از واحدهای پژوهش در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند. میانگین نمره عدالت آموزشی کمتر از میزان متوسط (۵۶) بود و دامنه‌ی پاسخ‌دهی از ۱۴ تا ۹۵ متغیر بود. همچنین میانگین نمره‌ی فرسودگی تحصیلی کمتر از میزان متوسط (۴۵) بود و دامنه‌ی پاسخ‌دهی از ۱۸ تا ۶۵ بود. علاوه بر این میانگین معدل واحدهای پژوهش ($۱/۴۷ \pm ۱۶/۳۷$) بود (جدول ۱).

جدول شماره ۱- شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار
معدل کل	۱۶/۳۷	۱/۴۷
نمره عدالت آموزشی	۵۱/۶۹	۱۳/۶۰
نمره فرسودگی تحصیلی	۴۳/۹۰	۷/۵۷

جدول شماره ۳- ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک و پیشرفت تحصیلی، فرسودگی تحصیلی و عدالت آموزشی (n = ۳۰۳)

متغیر	پیشرفت تحصیلی		فرسودگی تحصیلی		عدالت آموزشی	
	میانگین (انحراف معیار)	(P value)	میانگین (انحراف معیار)	(P value)	میانگین (انحراف معیار)	P value
سن (سال)	۱۸-۲۲	F = ۵/۹۱ p = ۰/۰۰۳	۴۳/۲۸ (۷/۳۱)	F = ۰/۵۹ p = ۰/۵۵۶	۵۱/۸۹ (۱۳/۱۱)	F = ۱/۳ p = ۰/۲۷۵
	۲۳-۲۶		۴۴/۴ (۷/۹۵)		۵۰/۳۵ (۱۴/۱)	
	بالتر از ۲۶		۴۳/۸۸ (۷/۳۲)		۵۳/۴۵ (۱۳/۳۵)	
جنس	مرد	t = -۱/۳۶ p = ۰/۱۷۵	۴۳/۷۴ (۶/۹۴)	t = -۰/۳۲۸ p = ۰/۷۴۳	۵۲/۶۷ (۱۴/۳۹)	t = ۱/۱۷ p = ۰/۲۴۲
	زن		۴۴/۰۳ (۸/۰۹)		۵۰/۸۳ (۱۲/۸۶)	
وضعیت ناهل	مجرد	t = -۳/۰۸ p = ۰/۰۰۲	۴۳/۷ (۷/۸۲)	t = -۱/۹۰ p = ۰/۰۵۸	۵۲/۶۷ (۱۳/۴۵)	t = ۲/۰۹ p = ۰/۰۳۸
	متاهل		۴۵/۲۶ (۶/۶۹)		۴۹/۰۰ (۱۳/۷۲)	
مقطع تحصیلی	کارشناسی	F = ۱۲/۲۴ p = ۰/۰۰۰	۴۴/۸۵ (۶/۳۵)	F = ۲/۲۵۱ p = ۰/۱۰۷	۵۱/۴ (۱۳/۷۳)	F = ۰/۷۷۳ p = ۰/۴۶۳
	کارشناسی ارشد		۴۳/۲۸ (۸/۷)		۵۳/۲۴ (۱۴/۶۶)	
	سایر مقاطع		۴۲/۸۱ (۸/۲۳)		۵۰/۶۷ (۱۲/۲۶)	

t: با توجه به برقراری شرایط پارامتریک (بیرو داده ها از توزیع نرمال و برابری واریانس ها) از آزمون تی مستقل استفاده شد.
F: با توجه به بیرو داده ها از توزیع نرمال از آزمون ANOVA استفاده شد. در مواردی که آزمون ANOVA معنی دار شد، از آزمون های Post hoc برای تعیین زوج های معنی دار استفاده شد. در صورتی که شرط برابری واریانس برقرار بود از آزمون بنفرونی و در صورت عدم برابری این شرط از آزمون دانت استفاده شد.

بحث و نتیجه گیری

در محیط های آموزشی به ویژه دانشگاه ها وجود شرایط عادلانه و رعایت عدالت آموزشی می تواند در روحیه و عملکرد تحصیلی دانشجویان مؤثر باشد، نمره ی عدالت آموزشی از دیدگاه دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه از حد متوسط بوده است؛ در همین راستا نتایج مطالعه مرزوقی و همکاران در سال ۱۳۹۲ نشان داد که میانگین نمره ی عدالت آموزشی در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی از میانگین پرسشنامه کمتر بوده است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲)، علاوه بر این نتایج، مطالعه گل پرور در سال ۱۳۸۹ نیز بیانگر وضعیت نامطلوب عدالت آموزشی است (گل پرور، ۲۰۱۰) که با نتایج مطالعه ی حاضر همسو می باشد. دانشجویان شرکت کننده در مطالعه ی ثناگو و همکاران در سال ۲۰۱۱ ارزیابی توسط مدرسان را ناعادلانه گزارش کرده اند (ثناگو و همکاران، ۱۳۹۰). عدم برتری فراگیری بر فراگیر دیگر و نمود عدالت در شیوه ی ارزشیابی و نحوه ی آموزش اساتید، بارزترین دغدغه ی فراگیران از موضوع عدالت آموزشی می باشد و فراگیران بر این باورند که می توانند رعایت عدالت آموزشی را زیر سوال ببرند (صمدی و همکاران، ۱۳۹۱). یافته ها نشان داد که میانگین (انحراف معیار) نمره ی فرسودگی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی کرمان (۷/۵۷) ۴۳/۹۰ بوده است که کمتر از میزان متوسط است.

با یافته های مطالعه ی نعامی در سال ۱۳۸۹ که میزان فرسودگی تحصیلی در دانشجویان را در حد متوسط گزارش کرده است (نعامی، ۱۳۸۹) همسو می باشد. همچنین مطالعه ی شریفی و همکاران در سال ۱۳۹۳ میانگین (انحراف معیار) فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم را (۱۵/۸۴) ۲۸/۵۲ گزارش کرد که در مجموع ۲۴/۱ درصد دانشجویان فرسودگی بالا و ۴۶/۶ درصد فرسودگی تحصیلی در حد متوسط را داشته اند (شریفی و همکاران، ۱۳۹۳). نتایج مطالعه ی کیوتین و همکاران نشان می دهد که شیوع فرسودگی تحصیلی در دانشجویان مورد مطالعه ی وی ۴۶ درصد بوده است (کیوتین و همکاران، ۲۰۱۱). تمامی مطالعات نشان دهنده ی شیوع فرسودگی تحصیلی در دانشجویان است؛ الیویرا و همکاران در سال ۲۰۱۲ و نگرانی دانشجویان در به دست آوردن شغل و آینده شغلی و رضایت از محیط آموزشی از جمله عوامل مؤثر در فرسودگی تحصیلی می باشند (الیویرا و همکاران، ۲۰۱۲). از طرفی نیومن در سال ۱۹۹۰ معتقد است که فرسودگی تحصیلی در دانشجویان، بنا به دلایل مختلف، یکی از عرصه های مهم پژوهشی در مراکز آموزشی است. دلیل نخست این است که فرسودگی تحصیلی می تواند کلید مهم درک رفتارهای مختلف فراگیران، مانند عملکرد تحصیلی در دوران تحصیل باشد.

تحصیلی را بهبود بخشید (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۲). در این مطالعه بین عدالت آموزشی و پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری وجود نداشته است، این در حالی است که الدریج معتقد است که وجود عدالت آموزشی می‌تواند منجر به ارتقای سطح عملکرد دانشجویانی گردد که دارای تفاوت‌های فردی در زمینه‌های مختلفی مانند عملکرد تحصیلی، طبقه‌ی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هستند (الدریج، ۲۰۱۲). گل پرور و همکاران در سال ۲۰۱۰ به رابطه‌ی مثبت و معنادار بین عدالت آموزشی و رضایت از تحصیل اشاره دارد (گل پرور، ۱۳۸۹). با توجه به تعریف عدالت آموزشی که به حضور تعامل‌ها، رفتارها و شیوه‌های عملکردی مبتنی بر انصاف، برخورد یک دست و بدون جانبداری، راهنمایی متناسب با توانایی‌های دانشجویان، رعایت عدالت در ارزیابی و ارائه امتیازها اشاره دارد، تجربه‌ی هر یک از اصول مطرح در عدالت آموزشی به خوبی می‌تواند زمینه را برای رضایت از نتایج و تحصیل برای دانشجویان فراهم آورد (گل پرور و همکاران، ۱۳۹۰). از طرفی صمدی و همکاران در سال ۱۳۹۱ بیان می‌کند که عدالت ارتباط تنگاتنگی با انگیزه دارد و اگر یادگیران علاقه‌مند باشند و دارای انگیزش بالایی باشند به دنبال کسب اطلاعات بیشتری در زمینه‌ی مطالب درسی خواهند بود (صمدی و همکاران، ۱۳۹۱). از یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که عدالت آموزشی متوسط و فرسودگی تحصیلی کمتر از حد متوسط است و مسؤولین هنوز برای فراهم آوردن شرایط مطلوب آموزشی باید گام‌های مؤثری را برداشته تا بتوانند محیط آموزشی مناسب‌تر فراهم آورده و دغدغه دانشجویان را از این طریق کم نمایند و فرسودگی تحصیلی در بعد ناکارآمدی که با عدالت آموزشی هم ارتباط داشت با افزایش عدالت آموزشی می‌تواند کاهش یابد. احتمالاً با دوره‌های توانمندی اساتید و برگذاری کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی مناسب، به تغییر باورها و دیدگاه‌های استادان در جهت مثبت مبادرت کنند و به این وسیله، به ایجاد عدالت آموزشی از طریق برخورد یکسان و بدون جانبداری با دانشجویان، کمک شایانی نموده و عوامل مرتبط با آن را هم تحت تأثیر قرار دهد.

قدردانی

این مقاله برگرفته طرح پژوهشی با کد اخلاق مصوب 88/93/و تحت حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی کرمان می‌باشد. پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از دانشجویان و معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم

دلیل دوم این است که فرسودگی تحصیلی رابطه‌ی فراگیران را با مراکز آموزشی خود تحت تأثیر قرار می‌دهد و سوم این که فرسودگی تحصیلی می‌تواند شوق و اشتیاق فراگیران را به ادامه تحصیل، تحت تأثیر قرار دهد. از آنجا که یادگیری فراگیران، عمدتاً به وسیله عملکرد تحصیلی آنها سنجش می‌شود؛ شناسایی متغیر فرسودگی تحصیلی و اثر آن بر عملکرد تحصیلی فراگیران، از کارهای مهم روان‌شناسان تربیتی و دانشجویان این رشته است؛ به طوری که کنترل فرسودگی تحصیلی فراگیران، به دلیل بهبود پیشرفت تحصیلی و انگیزشی ادگیری آنها ضروری است (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۲). علاوه بر این نمره‌ی عدالت آموزشی با خرده مقیاس‌های فرسودگی تحصیلی (خستگی هیجانی، بی‌علاقگی تحصیلی) ارتباط معناداری نداشت، اما با مقیاس فرعی ناکارآمدی تحصیلی ارتباط غیرمستقیم معناداری داشته است، به طوری که با افزایش عدالت آموزشی فرسودگی تحصیلی کاهش پیدا کرده است. بر طبق مرور پیشینه انجام شده در داخل و خارج از کشور تنها مطالعه‌ای که به بررسی ارتباط بین عدالت آموزشی و فرسودگی تحصیلی پرداخته است مطالعه‌ی مرزوقی و همکاران است که نتایج این مطالعه نشان دهنده‌ی رابطه‌ی منفی و معنادار عدالت آموزشی با ابعاد مختلف فرسودگی تحصیلی شامل خستگی هیجانی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۲) که از پژوهش حاضر حمایت می‌کند. همچنین برنامه‌های آکادمیکی چالش برانگیز و رقابتی و بی‌عدالتی ادراک شده دانشجویان از سوی اساتید باعث افزایش سطح استرس و زمینه‌ساز ایجاد فرسودگی تحصیلی می‌گردند (شریفی و همکاران، ۱۳۹۳)، از طرفی سالملا - آرو و همکاران در سال ۲۰۰۸ در تحقیق خود در مورد فرسودگی تحصیلی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که بین جو منفی حاکم بر دانشکده و فرسودگی تحصیلی رابطه‌ی مثبت و معنادار وجود دارد و انگیزش مثبت دریافت شده از سوی اساتید و حمایت از طرف اعضای دانشکده با فرسودگی تحصیلی رابطه‌ی منفی و معنادار دارد. این یافته‌ها به این معنا است که تجربه‌ی وجود عدالت آموزشی می‌تواند در افراد احساس کفایت و علاقه به تحصیل ایجاد کند و به پیشرفت تحصیلی آن‌ها کمک نماید (سالملا - آرو و همکاران، ۲۰۰۸). همچنین دانشجویانی که نسبت به درس بی‌علاقه و بی‌انگیزه باشد، احتمالاً به اندازه‌ی کافی تلاش نمی‌کند و این عدم تلاش به نوبه‌ی خود به کاهش عملکرد تحصیلی منجر خواهد شد بنابراین با کاهش عواملی که موجب فرسودگی تحصیلی می‌توان عملکرد

Golparvar, M, Javadian, Z, Mosahebi, M, 2011 [Structural model of relationship between educational justice with results and education satisfaction, and educational citizenship behaviors and educational cheating], *Journal of Modern Thoughts in Education*, Vol. 7, No. 1, Pp. 102-187. (in Persian)

Kuittinen, M, Merilainen, M, 2011, [The effect of study-related burnout on student perceptions], *Journal of International Education in Business*, Vol. 4, No. 1, Pp. 42-62.

Marzooghi, R, Heidari, M, Heidari, E, 2013, [The Impact of Educational Justice on Students' Academic Burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science, Tehran, Iran], *Journal of Medical Education Development Center*, Vol. 10, No. 3, Pp. 328-334. (in Persian)

Moneta, GB, 2011, [Need for achievement, burnout, and intention to leave: Testing an occupational model in educational settings], *Personality and Individual Differences*, Vol. 50, No. 2, Pp 274-278.

Mikaeili, N, Afrooz, G, Gholizade, L, 2013, [Relationship between self-concept and academic burnout academic performance of female students], *Ravanshenasye madrese*, Vol. 1, No. 4, Pp. 90-103. (in Persian)

Naami, A, 2010, [The relationship between quality of learning experience and academic burnout of MA students of Shahid Chamran University of Ahvaz], *psychological studies journal*, Vol. 5, No. 3, Pp. 1-13. (in Persian)

Oliveira, Rd, Caregnato, RCA, Camara, SG, 2012, [Burnout syndrome in senior undergraduate nursing], *ActavPaulista de Enfermagem*, Vol. 25, No. 2, Pp. 54-60.

Rostami, Z, Abedi, MR, Schaufeli, W, Ahmadi, S.A, Sadeghi, AH, 2014, [The Psychometric Characteristics of Maslach Burnout Inventory Student Survey: A Study among Students of Isfahan University], *Zahedan Journal of Research in Medical Sciences*, Vol. 16, No. 9, Pp. 55-58. (in Persian)

پزشکی کرمان که امکان انجام این پژوهش را فراهم نمودند صمیمانه تشکر و قدرانی نمایند.

References

Akbari Balootbangan, A, 2014, [Simple and Multiple Relationship between Self-efficacy, Achievement Goals, and Achievement Motivation in Predicting Academic Achievement among Students of Semnan University of Medical Sciences], *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 14, No. 9, Pp.796-805. (in Persian)

Azeimi, M, Piri, M, Zavaar, T, 2013, [Raltionship of academic burnout and self-regulated learning with academic performance of high school students], *Research in curriculum planning*, Vol. 10, No. 11, Pp. 116-128. (in Persian)

Capri, B, Gunduz, B, Gokcakan, Z, 2011, [Maslach Burnout Inventory-student forms Turkish: reliability and validity study], *Journal of University Faculty of Education*, Vol. 40, No. 1, Pp.134-147.

Charkhabi, M, Azizi Abarghuei, M, Hayati, D, 2013, [The association of academic burnout with self-efficacy and quality of learning experience among Iranian students], *Springerplus*, Vol. 2, No. 1, Pp. 677- 682. (in Persian)

Durah, A, Extremera, N, Rey L, Fernandez-Berrocal, P, Montalban, F.M, 2006, [Predicting academic burnout and engagement in educational settings: Assessing the incremental validity of perceived emotional intelligence beyond perceived stress and general self-efficacy]. *Psicothema*, Vol. 18, No. 3, Pp. 158-164.

Eldridge, C, 2012, [Principals leading for educational equity: social justice in action. doctoral dissertation. University of Maryland], Available from URL: <http://drum.lib.umd.edu/handle/1903/12669>.

Golparvar, M, 2010, [The role of academic ethics, justice and injustice in academic education in civil behavior]. *New journal of science education*, Vol. 5, No. 4, Pp. 25-41. (in Persian)

- Tabibi, M, Ahmari Tehran, H, Soltani Arabshahi, K, Heidari, S, Abdi, Z, Safaeipour, R, 2011, [The Association between Spiritual Health and Academic Achievement in Medical Students of Qom University of Medical Sciences, 2011], *Qom Univ Med Sci J*, Vol. 7, No. 1, Pp. 72-78. (in Persian)
- Ugwu, FO, Onyishi, IE, Tyoyima, WA, 2013, [Exploring the relationship between academic burnout, self-efficacy and academic engagement among Nigerian students], *The African Symposium*, Vol. 13, No. 2, Pp. 37-45.
- Yang, H, 2004, [Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges]. *Int J Educe*, Vol. 24, Pp. 283-301.
- Zhang, Y, Gan, Y, Cham, H, 2007, [Perfectionism, academic burnout and engagement among Chinese college students: A structural equation modeling analysis], *Personality and Individual Differences*, Vol. 43, No. 4, Pp. 1529-1540.
- Salmela-Alo, K, Kiuru, N, Pietikainen, M, et al, 2008, [Does school matter? The role of school context in adolescents' school-related burnout], *European Psychologist*, Vol. 13, No. 1, Pp. 12-23.
- Samadi, SA, Golmohammadi, A, Khosravi, A, 2012, [Justice explained learners police training], *Journal of Management Development and Support of Human Resources*, Vol. 7, No. 25, Pp. 90-79. (in Persian)
- Sanagoo, A, Nomali, M, Mahasti Jouybar, L, 2011, [Explanation of educational equity among Medical Sciences students: evaluation of Medical Sciences students opinions and experiences], *Horizons of Medical Education Development*, Vol. 4, No. 3, Pp. 39-43. (in Persian)
- Shariffard, F, Nourozi, K, Hosseini, MA, Asayesh, H, Nourozi, M, 2014, [Related factors with academic burnout in nursing and paramedics students of Qom University of Medical Sciences in 2014], *Nursing Education*, Vol. 3, No. 3, Pp. 68 - 59. (in Persian)

Relationship between Educational Equity, Academic Burnout and Achievement among Students at Kerman University of Medical Science

Aazam Heidarzadeh¹

Mahlagha Dehghan²

Parisa Shahmohamadipour³

Zeinab Taheri⁴

Mansoorah Azizzade forouzi⁵

¹: Department of Medical Surgical Nursing, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan. Iran.

²: P.hD, Nursing Education, Nursing Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

³: Department of Pediatrics,, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran.

⁴: MSc of Nursing Education, Shahrkord, Iran

⁵: Department of Medical-Surgical Nursing, research center of nursing, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran.

Abstract: Equality of education can affect student's interest and motivation and even their educational burnout, and it could also help them succeed. The aim of this study was to determine relationship between educational equity, academic burnout and achievement among students of Kerman University of Medical Science. This cross-sectional research was a descriptive correlational one. The population of the study was composed of all Medical Sciences students that 303 members were selected by cluster sampling method. Data was gathered using educational equity questionnaire (consisted of 14 items in 7-point Likert scale), academic burnout questionnaire made up of 15 items in three domains; academic fatigue (5 items), academic inappetence (4 items), and academic failure (6 items) and average of GPA, too. Moreover, its validity was optimal, and Cronbach's alpha coefficient of educational equity was 0/86, and for three domains of academic burnout included academic fatigue, inappetence and failure were estimated 0/70, 0/82, 0/75, respectively. In addition, data was analyzed by using ANOVA and through Independent t-test and posthoc tests such as (Benfrony and Dant) and Pearson correlation coefficient. The result showed that the average score of educational equity and academic burnout were lower than the mean score. The mean average (\pm SD) of research subjects was 16/37 (1/47). Although the finding indicated a significant difference between educational equity and academic burnout ($P= 0/02$), there was no significant difference between educational equity and educational achievement ($P= 0/72$). Accordingly, educational equity can be one of the chief agents that can effect on academic burnout and education achievement; and it is necessary to establish opportunities for educational equity by teachers and faculty members.

Keywords: Educational Equity, Academic Burnout, Educational Achievement, Student.

***Corresponding author:** Department of Medical-Surgical Nursing, research center of nursing, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran.

Email: Forozy@gmail.com